

Sint-Jans Molenbeek (Molem): Criminaliteit en Criminaliteitscontrole

Johan Leman, antropoloog,
Dr. em. prof. KU Leuven (www.johanleman.be)

Voorzitter Foyer vzw Brussel – Molenbeek (www.foyer.be)
03.03.2016

Copyright: Johan Leman

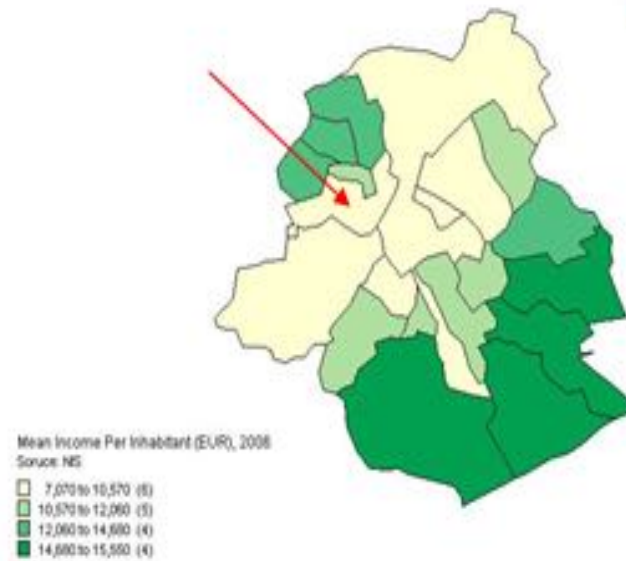
I. Algemene situering van Sint-Jans Molenbeek – selectie van kaartjes

Map 1: Income inhabitant 2006:
Region Brussels, Vlaams Brabant & Brabant wallon

Brussel = arme kern van rijkste regio van het land

Kaart 4: Inkomen per inwoner 2006: Brussel-19

Tweedeling arm/rijk

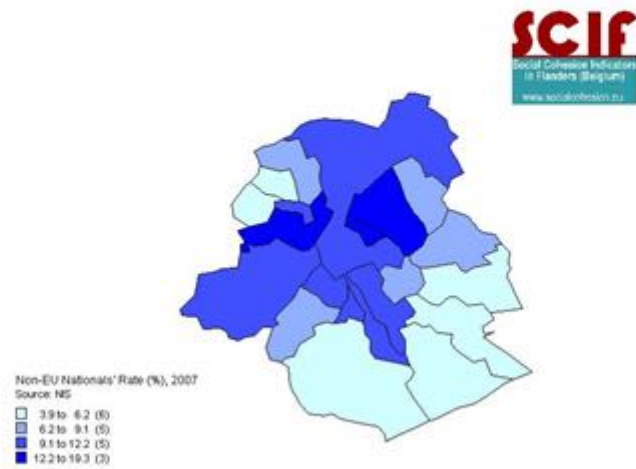
Kaart 5: de wijken van Molenbeek

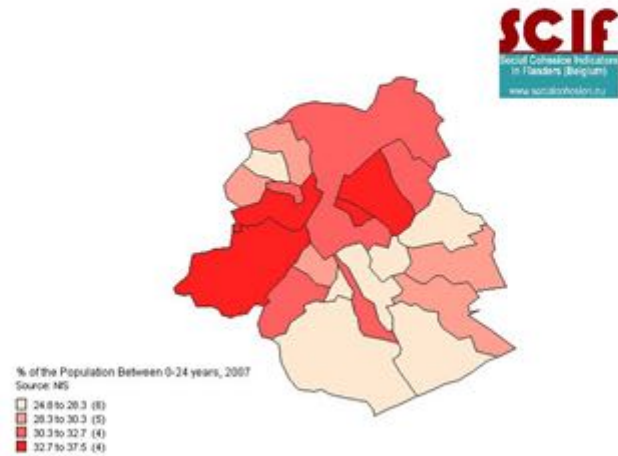
Kaart 6: De Kanaalzone

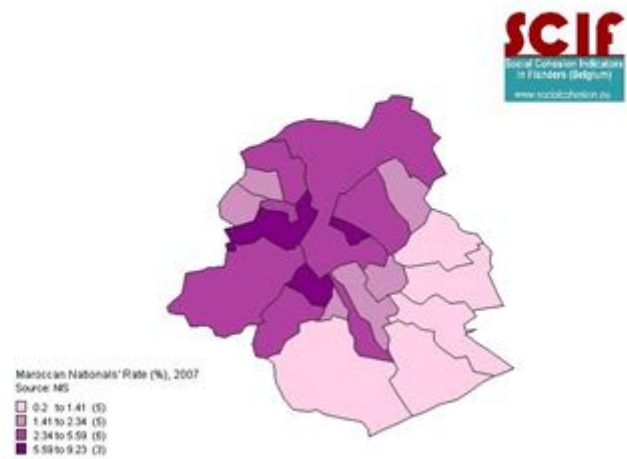
Map 9: Non-EU-foreigners, 2007 Brussels-19

Map 10: % of the population between 0-24 years, 2007 Brussels-19

Map 7: % Moroccan inhabitants, 2007 Brussels-19

Marokkaans: S_G, S-J, MOL

II. Wijkgebonden kenmerken

Situatie in Laag-Molenbeek:

2.1. Multi-etnische samenstelling

- . $\frac{3}{4}$ in Molenbeek heeft Belgische nationaliteit; $\frac{1}{4}$ is niet-Belg.
- . 34,7% van de niet-Belgen is Marokkaans, maar veel Belgen hebben Marokkaanse achtergrond.
- . Andere courante achtergronden: Italiaans, Spaans en Turks; ook veel Subsaharanen.
- . Recenter: Poolse, Roemeense en Pakistaanse aanwezigheid.

Bevolkingsexplosie vanaf 1995: van 68.000 naar

95.000 + 5.000 onregelmatig verblijvenden in 2016.

Sedert asiel-crisis begin jaren 90: toename van Subsaharisch Afrikanen, Oost-Europeanen (c.q. Roma), voormalige vluchtelingen.

2.2. Bevolkingsdichtheid

- . 20.000 inwoners/km², variërend van 23.500 over 18.452 naar 8.500 naar gelang van de buurt. (ter vergelijking: Antwerpen: 2.286 inwoners/km²).
- . 50% van de gezinnen in Laag-Molenbeek woont op -55m^2.

2.3. Samenstelling gezinnen

1/3 van de gezinnen met kinderen is monoparentaal, matrifocaal.

2.4. Economische status

- . 50% -29 jaar, terwijl tussen 18 et 24 jaar: 25% werkt
- . 40% in een gezin waar niemand werk heeft.
- . Huurprijzen van appartementen: laag op Brussels niveau, maar hoog in verhouding tot kwaliteit.
- . Gevolg: lage gemeentelijke belastingsinkomsten.

Lees vanuit de gegevens onder 2.1, 2.2, 2.3 en 2.4:

Samson & Groves (1989): *Community Structure and Crime: Testing Social-Disorganization Theory.*

Daar is sprake van
een vaak wisselende multi-etnische samenstelling,
een grote bevolkingsdichtheid,
een groot aantal monoparentale (en matrifocale) gezinnen
een lage economische status,

en er wordt de conclusie aan verbonden dat in dergelijke situatie de **adolescentie-delinquentie** in de hand gewerkt wordt.

III. Identitaire kenmerken bij de wijk-jongeren

Sommige jongeren voelen zich **gedeklasseerd**, omwille van hun:

- . maatschappelijke situatie en/of
- . familiale situatie en/of
- . labiele identitaire vereenzelviging (wie ben ik?) en/of
- . criminele praxis 'zonder toekomstperspectief', wat zich afspeelt in (en wat zij soms wijten aan):
een samenleving die in hun ogen 'zonder (voldoende) waarden' is én die hen weinig vooruitzichten biedt.

Cfr. Olivier Roy ; Farhad Khosrokhavar; Gilles Kepel, in hun verklaring van een tussen andere elementen die tot de oorzaken van het gewelddadige jihadisme leiden.

Zo'n jongeren gaan vaak redeneren vanuit een 'tegen/jeugdcultuur' waarin '**complot-theorieën**' heel reëel aanwezig zijn.

Anderen 'maken' het... en verlaten, bij huwelijk, hun wijk, tenzij hun beroepskeuze hen daar laat blijven.

IV. Leeftijdsgebonden mobiliteit

4.1. Jongere generaties (in vergelijking met oudere generaties)

andere mobiliteit (snel rijdende 2de handswagens);

andere communicatie (blogs, sms);

andere identificaties; ander type visibiliteit: bv. op vlak van 'privatisering' van (semi-)publieke ruimtes (vb. metro-stations voor blacks, pleintjes,...);

4.2. Gevolg van mobiliteit en communicatie

gemakkelijke mobilisatie over de wijkgrenzen heen.

4.3. Niettemin specifieke buurt-culturen

gekoppeld aan interne netwerkvorming

bv. + al dan niet invloed dorpen van herkomst (vb. Havenwijk);

fenomeen van fluïde 'no-go zone' culturen; al dan niet aanbrengen van drugsdepots {indien op een internationale drugslijn, Senhadja de Srair in centrale Rif (Ketama), over Spanje/Marseille, naar Brussel en Nederland)}

bv. informele gebedsplaatsen in gedecentreerde buurten met minder sociale controle.

V. Meest voorkomende vormen van Criminaliteit

3 toppers:

Drugs(handel en -dealing)

Huisjesmelkerij

Diverse vormen van diefstal

Verder:

Wapenhandel

Valsmunterij

Verder: recrutering voor Syrië-jihadisering, echter: de 3 jihadi-generaties (Kapel) zijn er aanwezig geweest. (vanaf 1997: Afghanistan (Malika el Aroud, Dahmane, e.a.), vanaf 2000: tegen VS e.a. (Malika el Aroud, Nizar Trabelsi, e.a.), vanaf 2005 (incubatieperiode)/2011: territoriale en globale jihad (Benomari e.a.). Continuïteit: Cheikh Ayaachi Bassam.

VI. Transnationalisering van sociaal deviante praktijken

- 6.1. In het verlengde van de grenscriminaliteit:
Molenbeek-'Croissant' ---Roubaix (- Parijs)
(Franse en Nederlandse criminelen zijn nadrukkelijk aanwezig).
- 6.2. Op vlak van de drugsinvoer: Senhadja de Srair,
in de centrale Rif (Ketama), over Spanje of
Marseille (Frankrijk), naar Brussel en Rotterdam/
Amsterdam. (zie: vluchtroute Nemmouche)
- 6.3. Familiale en vriendschappelijke vakantie-banden in
Noord-Marokko (Nador, Oujda,...) waaruit vele jongeren naar
Syrië of via Turkije naar de EU vertrekken.

VII. Casus: de IS strategie en Molenbeek

De recruitering (van het sektaire type) door IS past zich aan het terrein aan waarbij er een effectiviteit bereikt wordt van gemiddeld 0.4% tussen de mannen van 15 en 35 jaar in Maghrebijnse migratiemiddens, wisselend qua profiel naar gelang van het terrein.

Een interessante populatie die vanuit IS oogpunt in Molem kan aangeboord worden, zijn groepjes (kleine) delinquenten, die na opleiding in Sham naar Europa kunnen teruggestuurd worden voor aanslagen.

Van buiten Molenbeek naar binnen Molenbeek geïnfiltreerde transnationale IS gerelateerde criminaliteit

Voor 2005:

- In 1992: Cheikh Ayaachi Bassam (uit Frankrijk weggestuurd);
- Tussen 1995 en 2000: Beghal (GIA) uit de groep van Kelkal (Lyon), dus sterke infiltratie vanuit Algerijns-Franse kringen.

Gegevens uit 2005-2012:

- Abu Musab al-Suri publiceert: “The Global Islamic Resistance Call, 2005”: *Nizam, la tanzim*: jihadisme = geen organisatie, maar is een systeem.
- Anjem Choudary, Pakistaanse haatprediker uit London, stichter van Shariah4UK, komt naar Antwerpen voor Shariah4Belgium (2006). (nadien: link Antwerpen – Vilvoorde – Molenbeek via familiale banden en via Nador).
- Ayaachi Bassam, veroordeeld in 2006, trekt naar Italië, wordt er veroordeeld in 2010, en komt in 2012 terug naar Molem om na enkele maanden te vertrekken naar Syrië.
- 2014: Baghdadi verklaart de jihad van territoriaal tot globaal.

VIII. Postmodernisme, virtuele ruimtes en omgevingsfactoren

8.1. Ontbreken van autoriteit, virtuele ruimtes...

Radicalisering: een alternatieve maatschappijvisie

dringt zich op als actief na te streven maatschappijmodel met actieve ontwaarding van het bestaande democratische samenlevingmodel.

Salafisering: wereld wordt opgedeeld in goeden en kwaden.

Men moet zich indekken en beschermen tegen de anders-denken.

A-politiek: traditioneel salafisme

Salafisme *al firqatou l-annajia* (kleine groep uitverkorenen)

Politiek: samengaand met *Ikhwaan* ('broeders')

Salafiyya Jihadiyya

Jihadisering: men heeft het morele recht, variante: zelfs de

plicht om die anders-denken uit te roeien, dit kan al dan niet (vooral recent: niet) een gevolg zijn van een *salafiyya jihadiyya*.

Cijfers en hun niet-eenduidige interpreteerbaarheid

In totaal zijn ca 500 Belgische jihadisten in Syrië geweest voor IS (doden en teruggekeerden inbegrepen; ca 300 blijvers:

- Ca 45% afkomstig uit Brussel-19, w.o. $\frac{1}{4}$ uit Molenbeek, dus ca 55.
- Ca 15% uit Wallonië,
- Ca 40% uit Vlaanderen (vooral Antwerpen/Vilvoorde)

Hoe cijfers beoordelen?

1. Op 10.000 moslims: 12 uit Vl.-Brabant,
9 uit prov. Antw.
8 uit Brussel-19
7 uit W.-Vl.

40 uit Vilvoorde
12 uit Molenbeek
10 uit Antwerpen
0 uit Mechelen

2. Andere berekening: gemiddelde berekend op mannelijke bevolking met Marokkaanse roots, tussen 15 en 35j.: 0.14 %.

8.2. Elementen die het proces beïnvloeden:

Push:

- . (de geseclariseerde) wereld zoals hij is, wordt aangevoeld als zin- en waardenloos;
- . ik voel me gedeclasseerd (sociaal, familiaal,...);
- . eventueel + ook een anti-koloniale rancune

Pull:

- . een contestataire, messianische boodschap van het salafi type, die zich laat voeden door Hadiths (Goddelijke Wet, apocalyptiek).

Medium: virtuele, digitale media, want: ontsnappend aan autoriteit.

8.3. Er zijn in toenemende mate ontwikkelingen die generationele breuklijnen vertonen.

a. binnenfamiliaal: sterk verschuivende socialisatie-types, c.q. verschuivingen in de autoriteitsbeleving.

. Gevolg: Ouders verklaren vaak terecht dat ze niet wisten wat hun kinderen bekokstoofden.

b. maatschappelijk: verschuivingen in de opbouw van sociaal kapitaal (cfr. R. Putnam, Bowling Alone).

8.4. Gevolg: Snel wisselende interne breuklijnen en fragmenteringen.

Desaffiliatie en reaffiliatie fenomenen zijn geen uitzonderingen.

Desaffiliaties in semi-publieke ruimtes (bv scholen)

Reaffiliaties via het internet, of zelfs via verblijf in gevangenis.

IX. De blijvende noodzaak, maar niettemin relatieve onmacht van adequate repressie,

- repressie: beperkt zich tot symptoombestrijding

- preventie: gericht investeren in
 - . humaan kapitaal (adequaate onderwijs),
 - . sociaal kapitaal (tegen de desaffiliatieprocessen en ter bevordering van sociale controle en vertrouwen),
 - . cultureel kapitaal (in functie van positieve rolmodellen).

X. Ondertussen nooit vergeten: het is echt niet allemaal kommer en kwel....

